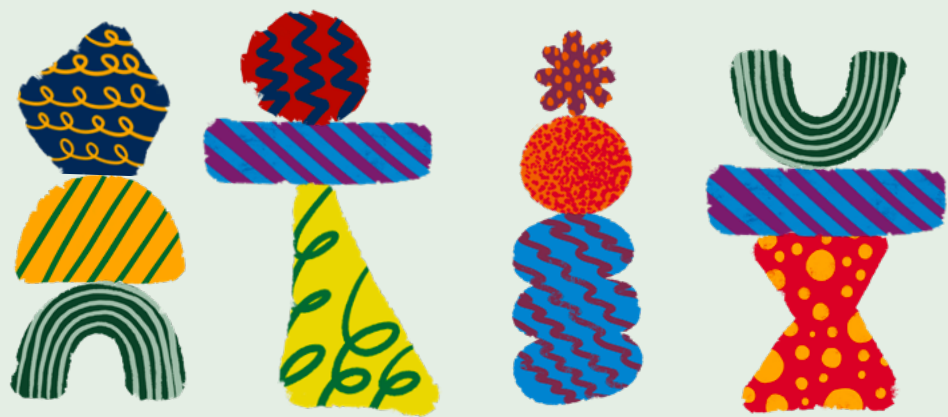

Policy för mänskliga rättigheter

med fokus på barnets rättigheter,
jämlikhet och jämställdhet

Innehållsförteckning

Inledning	4
Syfte	4
Utgångspunkter	4
Rättighetsbaserat arbete	6
Förhållandet till andra områden och styrdokument	10
Relationen mellan mänskliga rättigheter och agenda 2030	10
Policy avseende Malmö stads arbete med att tillgodose de nationella minoriteternas rättigheter	11
Vägledande principer för arbetet i Malmö stad	12
Ansvarsfördelning och genomförande	15
Giltighetstid och uppföljning	15
Centrala begrepp	16
Internationella konventioner om mänskliga rättigheter	18

Inledning

SYFTE

Denna policy anger förhållningssätt och vägledande principer för arbetet med mänskliga rättigheter, med särskilt fokus på barnets rättigheter, jämlikhet och jämställdhet, i Malmö stad. Policyn gäller för stadens nämnder och styrelser för de kommunalt helägda bolagen. Den syftar till att ge vägledning i arbetet med att säkerställa respekten och skyddet för och främjandet av mänskliga rättigheter på lokal nivå i Malmö stad. Policyn omfattar Malmö stads alla ansvarsområden riktade mot Malmöbor och andra brukare av stadens verksamheter och ska ligga till grund för ett systematiskt och samordnat arbete i staden.

Policyn är en fortsättning på arbetet som gjorts utifrån tidigare utvecklingsplaner för antidiskriminering, jämställdhetsintegrering och barnets rättigheter. I denna policy har områdena samlats, vilket ger en mer sammanhållen styrning av stadens arbete med mänskliga rättigheter. Malmö stads ansvar och

skyldigheter utifrån ett arbetsgivarperspektiv skiljer sig jämfört med stadens ansvar och skyldigheter ur ett verksamhetsperspektiv. Därför reglerar denna policy inte Malmö stads ansvar som arbetsgivare. Det arbetet utförs inom ramen för stadens ramverk Aktiva åtgärder.

UTGÅNGSPUNKTER

Vilka är de mänskliga rättigheterna och vad innebär de för Malmö stad?

De mänskliga rättigheterna är universella och gäller för alla. De slår fast att alla människor, oavsett land, kultur och sammanhang, är födda fria och lika i värde och rättigheter.

De mänskliga rättigheterna kan kortfattat delas in i medborgerliga och politiska rättigheter samt ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. Det innebär till exempel att alla har rätt till en tillfreds-

ställande levnadsstandard, bostad, utbildning och bästa möjliga fysiska och psykiska hälsa. Det innebär även att alla har grundläggande rätt till identitet, religion, språk och kultur, att yttra och röra sig fritt, delta i samhällets kulturella och politiska liv, samt att inte utsättas för våld, övergrepp eller diskriminering. Principen om icke-diskriminering utgör dessutom en av hörnstenarna för alla mänskliga rättigheter. Diskriminering är i sig en kränkning av rättigheterna, människovärdet och människors värdighet.

Internationellt finns ett antal konventioner som syftar till att skydda grupper som löper större risk än andra att diskrimineras och inte få sina rättigheter tillgodosedda. Sverige har förbundit sig till sju av de nio kärnkonventionerna. Dessa finns listade i slutet av denna policy.

Utöver den internationella regleringen av de mänskliga rättigheterna regleras de även nationellt i svensk grundlag och annan lagstiftning. Lagstiftningen anger ramarna för när och hur rättigheter

ska skyddas, men en omfattande del av bedömningar och gränsdragningar ligger på kommunala beslutsfattare och enskilda kommunanställda som måste förhålla sig till regelverket. Det kräver kunskap och insikt liksom praktiska förutsättningar. Därför finns behov av styrning och vägledning på lokal nivå.

Det är i det lokala som lagstiftningen möter verkligheten och den komplexitet som det konkreta förverkligandet av mänskliga rättigheter innebär.

Offentliga myndigheter och verksamheter har därför en central roll för att förverkliga rättigheterna i människors vardag. Utifrån det offentligas ansvar för mänskliga rättigheter är kommunens förtroendevalda, chefer och medarbetare skyldighetsbärare, medan invånarna är rättighetsbärare.

Det offentligas ansvar innebär i korthet att:

Respektera

inte själva kränka, bortse ifrån eller nedprioritera rättigheter.

Skydda

förhindra andras möjlighet att kränka mänskliga rättigheter.

Förverkliga

skapa och upprätthålla system som uppfyller olika rättigheter.

Övervaka efterlevnad

se till att det finns system för uppföljning och tillsyn.

Främja

utbilda, informera och klargöra vilket ansvar och vilka rättigheter som finns.

RÄTTIGHETSBASERAT ARBETE

Det offentliga ska inte bara tillgodose och skydda rättigheterna utan även säkerställa på vilket sätt det görs. Att verka rättighetsbaserat innebär att verksamheten sätter individens rättigheter i främsta rummet. För Malmö stad som offentlig verksamhet handlar det om hur vi behöver resonera och agera för att reglera maktförhållandet mellan individen och det offentliga. Med andra ord behöver vi både förhålla oss till vad vi inte får göra och vad vi ska göra för att leva upp till våra skyldigheter.

Ett rättighetsbaserat arbete utgår från följande principer:

Icke-diskriminering, jämlikhet och jämställdhet

Det rättighetsbaserade arbetet tar alltid sin utgångspunkt i att främja jämlika och jämställda villkor, motverka hinder och normer som begränsar allas lika värde och värdighet samt skydda individen eller grupper av individer mot diskriminering.

Deltagande och inkludering

Denna princip innebär att människor har rätt att på lika villkor involveras och vara delaktiga i frågor, insatser och beslut som påverkar dem. Det handlar också om att synliggöra och beakta rättighetsbärandens perspektiv i arbetet.

Transparens och ansvar

För att veta om, och i så fall hur, offentliga verksamheter arbetar med att garantera de mänskliga rättigheterna behöver det finnas en genomskinlighet i beslutsvägar och beslut. Det måste vara tydligt vem som bär ansvar för att de mänskliga rättigheterna uppfylls, så att det är möjligt för rättighetsbärarna att kräva sina mänskliga rättigheter. Det måste också finnas insyn i verksamheterna för att det ska vara möjligt att upptäcka eventuella kränkningar av mänskliga rättigheter.

När barnkonventionen blev svensk lag var syftet bland annat att skapa en grund för ett mer rättighetsbaserat arbete i all offentlig verksamhet i frågor som rör barn.

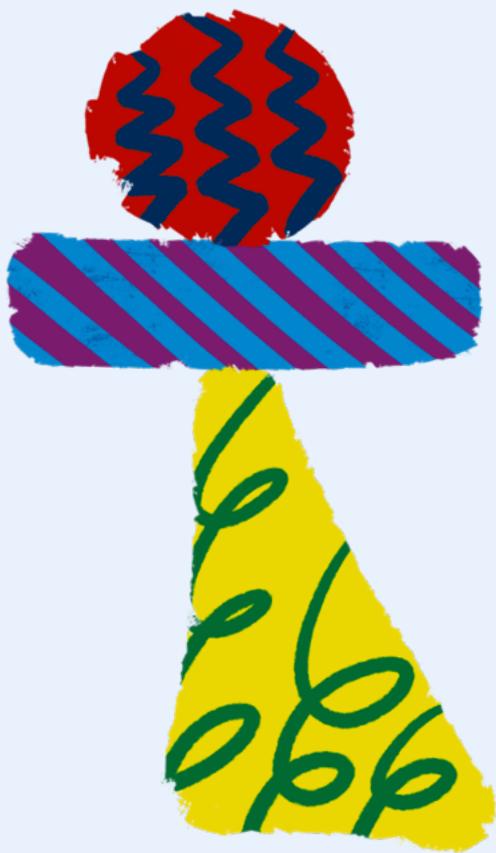
Detta brukar benämnas ett barnrättsbaserat synsätt. Ett barnrättsbaserat synsätt innebär en tydligare utgångspunkt i barnets rättigheter och att varje barn ska ses som rättighetsbärare. Det kräver att varje barn erkänns, respekteras och skyddas som rättighetsbärare med en individuell personlighet, egna behov och intressen och en personlig integritet.

Det innebär också att barnets rätt att bli hört och få sina åsikter beaktade måste tillgodoses systematiskt i alla processer och att barnets egenmakt och deltagande ska vara centralt i alla ärenden och beslut som rör barnet.

En bedömning av vad som är barnets bästa ska göras i alla beslut som rör barn, direkt eller indirekt, och väga tungt vid en avstämning gentemot konkurrerande intressen.

Egna anteckningar

Förhållandet till andra områden och styrdokument

Principerna i denna policy ska genomsyra Malmö stads samtliga ansvarsområden. Det finns flera andra styrdokument som angränsar till och/eller konkretiserar Malmö stads åtaganden kopplade till de mänskliga rättigheterna. Det finns framför allt två områden som har stor betydelse för Malmö stads samlade styrning av mänskliga rättigheter. Dessa är Agenda 2030, där förverkligandet av mänskliga rättigheter är en förutsättning för att uppnå de globala målen, samt säkerställandet av nationella minoriteters rättigheter. För nationella minoriteters rättigheter har kommunfullmäktige redan antagit en policy för arbetet.

RELATIONEN MELLAN MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER OCH AGENDA 2030

Agenda 2030 med de 17 Globala målen tar ett helhetsgrepp om social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet på ett sätt som både direkt stödjer och även kompletterar de mänskliga rättigheterna. En av de mest uttalade kopplingarna mellan mänskliga

rättigheter och de globala målen är principen om ickediskriminering och det bärande åtagandet 'Leave no one behind' – att ingen lämnas utanför i utvecklingen och att alltid sträva efter att först nå dem som står längst ifrån att få sina rättigheter förverkligade.

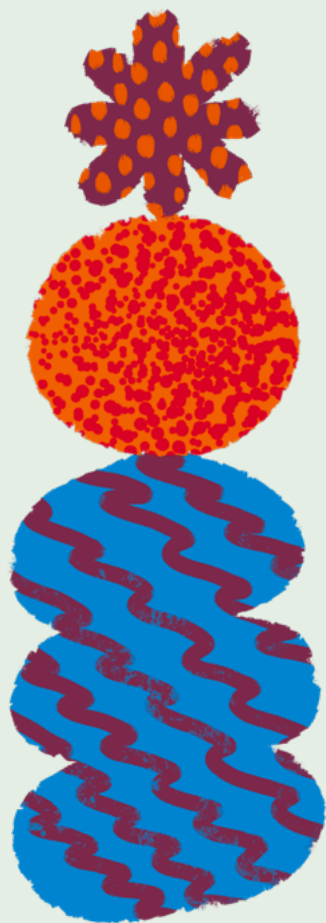
Utöver denna koppling är såväl de mänskliga rättigheterna och Agenda 2030 angelägenheter för hela samhället som förutsätter ett samhällsansvar över sektors- och generationsgränser. Båda ramverken bygger även på principen om ömsesidigt samverkande och odelbarhet, att vara delar av samma helhet och att inte sätta en enskild rättighet eller enskilt mål framför ett annat.

För att säkerställa de mänskliga rättigheterna krävs både hållbar användning av naturresurserna och motverkande av miljöproblemen. En miljömässigt hållbar utveckling är även en förutsättning för social välfärd och ekonomisk tillväxt. Denna policy är därmed ett stöd i Malmös hållbarhetsarbete och bidrar till att omsätta de 17 Globala målen för att uppnå social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet.

POLICY AVSEENDE MALMÖ STADS ARBETE MED ATT TILLGODOSE DE NATIONELLA MINORITETERNAS RÄTTIGHETER

Malmö stad har sedan tidigare en policy med syftet att säkerställa ett aktivt arbete med att tillgodose de nationella minoriteternas rättigheter utifrån gällande lagstiftning. I Sverige är de nationella minoriteterna judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar. Policyn för de nationella minoriteterna utgör en del av Malmö stads samlade arbete med att stödja de mänskliga rättigheterna och ska ses som ett komplement till föreliggande policy. Det finns en naturlig koppling mellan de nationella minoriteternas rättigheter och grundläggande rättighetskonventioner som till exempel rätten till frihet från etnisk och religiös diskriminering och andra former av rasistiska kränkningar. Andra rättigheter handlar om rätten till utbildning, språk och kultur.

Vägledande principer för arbetet i Malmö stad

För att omsätta de mänskliga rättigheterna ska Malmö stads samlade arbete ta sin utgångspunkt i de vägledande principerna nedan. Dessa bygger på principerna för ett rättighetsbaserat arbete.

1. Malmö stad sätter Malmöborn i centrum och säkerställer individens rättigheter i stadens styrning- och verksamhetsuppföljning samt i analyser och beslut.

För att leva upp till Malmö stads skyldigheter i förhållande till Malmöborn och lägga en grund för prioriteringar och en effektiv styrning krävs det att Malmö stad sätter Malmöborn och deras rättigheter i fokus i styrning- och verksamhetsuppföljningen. Ytterst handlar det om att synliggöra vilka rättigheter och behov de som lever, arbetar och vistas i staden har för att kunna göra prioriteringar eller vidta lämpliga åtgärder utifrån Malmö stads handlingsutrymme

som offentlig verksamhet. Syftet bör alltid vara att säkerställa att åtgärder och prioriteringar bidrar till att tillgodose människors rättigheter och aktivt motverka strukturer och normer som utgör hinder för detta.

Jämlikhet och jämställdhet ska vara centrala principer. Utredningar, analyser, beslutsunderlag och beslut ska utgå från individens mänskliga rättigheter och synliggöra skillnader i livsvillkor och främja lika rättigheter och möjligheter för alla oavsett kön, könsidentitet, sexuell läggning, etnisk tillhörighet, religion och annan trosuppfattning, funktionsnedsättning och ålder samt ställning i övrigt, såsom socioekonomi. Budget och insatser i verksamheternas mål, planering, genomförande och uppföljning samt framtagande av nya styrdokument ska vara förenliga med och bidra till förverkligandet av Malmöbornas rättigheter.

I barnkonventionens artikel 3 anges att i alla beslut och åtgärder som rör barn ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa. Det gäller i såväl enskilda fall som i situationer som berör många barn.

2. Malmö stad är tillgängligt för alla och verksamhet genomförs med likvärdigt, jämlikt och jämställt bemötande, kvalitet och tillgång.

Malmö stad behöver ge invånarna tillgång till service utifrån deras individuella förutsättningar, rättigheter och behov. Rättighetsbaserad service och bemötande innebär likvärdig tillgång, tillgänglighet, genomförande och god kvalitet för alla malmöbor oavsett kön, könsidentitet, sexuell läggning, etnisk tillhörighet, religion och annan trosuppfattning, funktionsnedsättning och ålder samt ställning i övrigt, såsom socioekonomi. I barnkonventionen lyfts särskilt att alla barn ska ha lika tillgång till sina rättigheter och att barn inte heller får diskrimineras på grund av sina föräldrars eller vårdnadshavares bakgrund. Bemötandet i verksamheterna ska ta hänsyn till individens förutsättningar och vara fria från alla former av diskriminering.

För att uppnå detta behöver Malmö stad arbeta systematiskt för att främja jämlikhet och jämställdhet och motverka diskriminering. Utöver det behöver

Malmö bedriva ett proaktivt arbete med fokus på att motverka strukturella hinder och normer med koppling till olika former av diskriminering och skyddade diskrimineringsgrunder.

Detta i sin tur innebär att Malmö stad, som kommun, behöver ha kunskap om och identifiera strukturer och orsaker som bidrar till ojämställd och ojämlik maktfördelning och som hindrar tillgänglighet, utveckling och begränsar människors tillgång till sina rättigheter i praktiken.

3. Malmö stad tar tillvara på Malmöbornas kunskap och erfarenheter och ger dem möjligheter att ha inflytande i frågor och beslut som påverkar dem.

Malmöbor har rätt att vara delaktiga och involveras i beslut som påverkar dem. Det kan gälla strategiska beslut, som exempelvis policyer, prioriteringar, åtgärder, eller beslut och insatser som rör en enskild individ.

Malmö stad ska arbeta för att det finns system för samråd och rutiner för dialog och inhämtande av

1. Malmö stad sätter Malmöbon i centrum och säkerställer individens rättigheter i stadens styrning- och verksamhetsuppföljning samt i analyser och beslut.

2. Malmö stad är tillgängligt för alla och verksamhet genomförs med likvärdigt, jämlikt och jämställt bemötande, kvalitet och tillgång.

3. Malmö stad tar tillvara på Malmöbornas kunskap och erfarenheter och ger dem möjligheter att ha inflytande i frågor och beslut som påverkar dem.

4. Malmö stad kommunicerar på ett transparent och inkluderande sätt om stadens verksamhet och om Malmöbornas rättigheter och möjligheter att utkräva dem.

synpunkter som möjliggör att Malmöbor kan vara delaktiga och påverka i frågor och beslut som rör dem. Det är särskilt angeläget att säkerställa att underrepresenterade grupper får komma till tals och att representationen är jämlik och jämställd när det gäller grupper av Malmöbor. Barnkonventionens artikel 12 understryker särskilt vikten av att barn och unga involveras och att barns eget perspektiv synliggörs och beaktas i åtgärder och beslut som rör dem. Malmö stad har även skyldighet att säkerställa att stadens tjänster och system för påverkan och inflytande är utformade på ett tillgängligt sätt utifrån människors olika funktionsnedsättningar.

4. Malmö stad kommunicerar på ett transparent och inkluderande sätt om stadens verksamhet och om Malmöbornas rättigheter och möjligheter att utkräva dem.

För att Malmöborna ska ha förutsättningar att tillgodogöra sig sina rättigheter ska de ha tillgång till information och insyn i frågor och beslutsfattande som rör deras liv och rättigheter. Informationen ska

vara tillgänglig och anpassas så att alla kan ta del av den och förstå den. Utifrån barnkonventionen krävs att Malmö stad inom sina verksamhetsområden förmedlar och tillhandahåller anpassad information till barn om deras rättigheter och hur de kan tillgodoses.

Malmö stad ska det också finnas en transparens när det gäller beslutsvägar och beslut så att Malmöbor som har intresse kan vara delaktiga och påverka beslut som rör dem. Alla Malmöbor ska kunna ta reda på vart de kan vända sig om de vill påpeka något som blivit fel eller lämna klagomål om de upplever att de inte har fått sina rättigheter tillgodosedda.

Ansvarsfördelning och genomförande

Policyn antas av kommunfullmäktige. Varje år fastställer kommunfullmäktige Malmö stads budget och övriga styrdokument förhåller sig till denna. Eftersom principerna i policyn utgör en långsiktig vägledning inom området styrs det praktiska genomförandet av prioriteringar och ekonomiska förutsättningar som anges i Malmö stads budget.

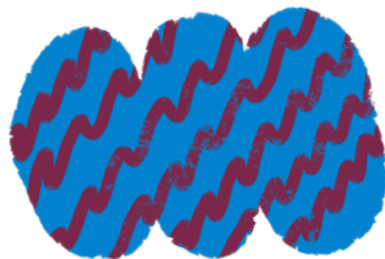
Samtliga nämnder och bolagsstyrelser har ett ansvar för att omsätta policyns vägledande principer och integrera dessa i verksamhetsplanering och uppföljning.

Kommunstyrelsen har, utöver att omsätta de vägledande principerna i verksamhetsplanering och uppföljning, ett särskilt ansvar för att leda, stödja, samordna och ha uppsikt över nämndernas arbete enligt policyn.

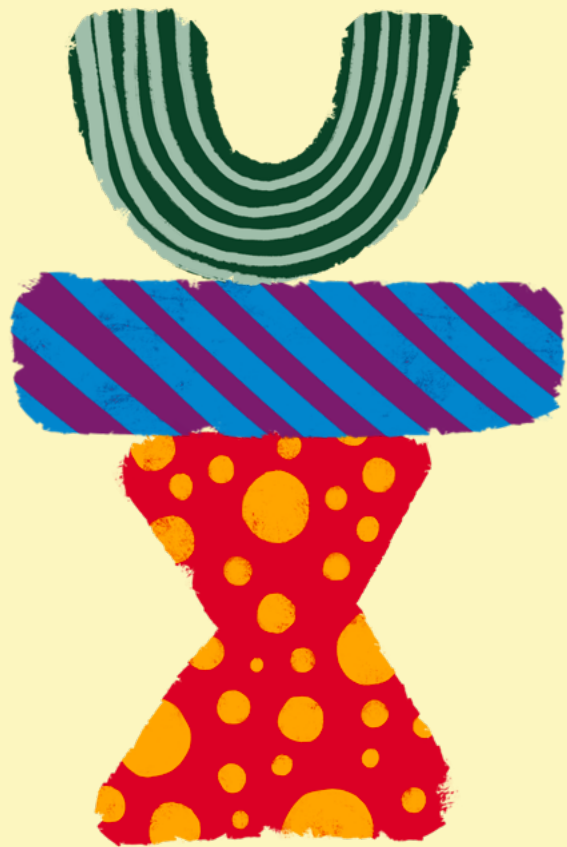
Giltighetstid och uppföljning

Policyn gäller tills vidare och en översyn av policyn ska göras vid varje mandatperiods slut.

Uppföljning av stadens arbete med policyn och resultatet av det sker inom ramen för den ordinarie mål- och verksamhetsuppföljningen och den interna kontrollen.

Egna anteckningar

Centrala begrepp

Nedan definieras de mest centrala begreppen som används i policyn.

Jämlikhet

Jämlikhet ur ett rättighetsperspektiv innebär att alla människor har rätt att få sina rättigheter tillgodosedda, att kunna leva trygga, fria från diskriminering och våld, åtnjuta jämlikhet i hälsa och levnadsvillkor och ha full delaktighet och makt att forma samhället och sina egna liv. Utifrån de mänskliga rättigheterna är begreppet jämlikhet direkt kopplat till principen om icke-diskriminering och varje individs lika i värde och värdighet, oavsett individuella egenskaper som till exempel ålder, kön, ursprung, tro, sexuell läggning eller könsidentitet, funktionsnedsättning eller ställning i övrigt.

Alla barn, unga och vuxna har individuella egenskaper, socioekonomiska förutsättningar och livsvillkor som samverkar och påverkar deras möjligheter att få sina rättigheter tillgodosedda i staden. Ur ett

rättighetsperspektiv är till exempel social utsatthet och fattigdom både konsekvenser av och orsak till bristande tillgång till de mänskliga rättigheterna som bidrar till ojämlikhet och risker att människor hamnar utanför.

De internationella rättighetskonventionerna, såsom barnkonventionen (art 2), har breda definitioner av diskrimineringsskyddet och i Sverige är bland annat diskrimineringslagstiftningen (2008:567) ett juridiskt verktyg för att skydda mot diskriminering och bidra till jämlikhet. Den skyddar utifrån ett antal grunder kopplade till faktorer som historiskt och idag gör att vissa grupper löper större risk att diskrimineras och behandlas sämre än andra. De skyddade grunderna i Sverige är kön, könsidentitet, sexuell läggning, etnisk tillhörighet (som inkluderar hudfärg), religion och annan trosuppfattning, funktionsnedsättning och ålder.

Jämställdhet

Jämställdhet innebär att kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha makt att forma samhället och sina egna

liv och att kvinnor och män, flickor och pojkar har samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter inom alla områden i livet. Att arbeta för ökad jämställdhet är att verka för att alla människor ska kunna forma sina liv som individer, utan att föreställningar om kön begränsar. Det handlar om att uppmärksamma och synliggöra normer, värderingar och ideal som påverkar människors livsvillkor. I takt med utvecklingen inom jämställdhets- och jämlikhetsområdet ska arbete vidareutvecklas på ett inkluderande sätt så att det även omfattar människor som varken identifierar sig som kvinna eller man. Det är viktigt att jämställdhetsarbete varken ignorerar eller osynliggör dem som varken identifierar sig som kvinna eller man, till exempel genom att möjliggöra ett tredje könsalternativ i undersökningar.

Barnets rättigheter

Barnets rättigheter utgår från FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) och är en del av de mänskliga rättigheterna. Sverige ratificerade konventionen 1990 och 2020 blev konventionen

svensk lag, vilket innebär att Sverige juridiskt har förbundit sig att följa konventionen och förverkliga rättigheterna för varje enskilt barn. Barnkonventionen syftar till att ge barn, oavsett bakgrund, rätt att behandlas med respekt och att få komma till tals. Syftet med konventionen är att främja och skydda barnets rättigheter samt stärka barnets ställning som rättighetsbärare. Bland annat ska det i alla åtgärder som rör barn i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa och barn ska få komma till tals i frågor som berör dem. Konventionen definierar barn som varje människa under 18 år och innehåller fyra grundläggande principer som ska vara styrande för tolkningen av konventionens övriga artiklar. Konventionen är hel och odelbar och går inte att tolkas utifrån enskilda artiklar – de måste tolkas i relation till varandra.

Tillgänglighet

Tillgänglighet handlar om hur samhället utformas och omfattar alla samhällets områden. Ett tillgängligt samhälle är utformat så att så många som möjligt kan använda och ta del av det, oavsett förutsättningar och

funktionsförmåga. Tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning innebär att på lika villkor som andra ha tillträde till och röra sig i den fysiska miljön, transporter och anläggningar. Det innebär även att på lika villkor ha tillgång till information, kommunikation, service, varor och tjänster, inklusive digitala lösningar. Det handlar om att skapa möjligheter för alla, oavsett funktionsförmåga, att kunna delta, leva och utvecklas i samhället på jämlika villkor.

Rättighetsbärare och skyldighetsbärare

Begreppen rättighetsbärare och skyldighetsbärare beskriver förhållandet mellan den som har rättigheter och den som har en skyldighet gentemot rättighetsbäraren. Alla människor som befinner sig i ett land – inom statens jurisdiktion – är rättighetsbärare och har rätt att få sina mänskliga rättigheter uppfyllda. Staten och alla anställda i offentlig verksamhet är skyldighetsbärare och har till ansvar att respektera, skydda och främja rättigheterna.

Internationella konventioner om mänskliga rättigheter

Allmän förklaring om de mänskliga rättigheterna

Den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna antogs enhälligt av FN:s generalförsamling 1948 och är den första internationella viljeyttringen som formulerar vad en mänsklig rättighet är.

Den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna slår fast att alla människor är födda fria och lika i värde och rättigheter. Utifrån detta dokument och den grundläggande principen om människors lika värde har ett stort internationellt system av människorättskonventioner vuxit fram efter 1948.

Det har utifrån den allmänna förklaringen formulerats 25 juridiskt bindande konventioner, vilka har antagits av FN:s generalförsamling. Nio av dessa är så kallade kärnkonventioner, som förstärker åtagandet i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna. Sverige har ratificerat sju av de nio kärnkonventionerna.

Kärnkonventioner som Sverige ratificerat

- Internationell konvention om medborgerliga och politiska rättigheter (ICESCR)
- Internationell konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (ICCPR)
- Internationell konvention om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering (ICERD)
- Konvention om avskaffande av all diskriminering av kvinnor (CEDAW)
- Konvention om tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning (CAT)
- Konvention om barnets rättigheter (CRC)
- Konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (ICRPD)

Kärnkonventioner som Sverige inte ratificerat

- Konventionen om skyddet av alla migrant-arbetares och deras familjers rättigheter (ICRMW)
- Konventionen till skydd för alla människor mot påtvingade försvinnanden

Sverige har även anslutit sig till Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen/EKMR). Europakonventionen är sedan 1995 svensk lag. Även FN:s konvention om barnets rättigheter blev svensk lag 2020.

Egna anteckningar

